

Paul Litjens: 'Ik vind dat je als intensief melkveebedrijf verantwoording moet dragen voor het mestoverschot'

Antwoord op de nieuwe mestwetgeving

Hij vindt het goed dat intensieve bedrijven worden verplicht een deel van hun mest te verwerken. Paul Litjens melkt zelf ruim een miljoen kilo melk op 36 hectare en vond een passend antwoord op de nieuwe mestwet. De nieuwe regels zorgden indirect ook voor een koerswijziging in de bedrijfsontwikkeling.

tekst **Tijmen van Zessen**

Het is een komen en gaan op het erf van Paul (37) en Monique (35) Litjens. Opraapwagens van de loonwerker rijden het laatste deel van de tweede snede gras naar de kuil, Pauls vader

voorziet het jonge gras van een nieuwe kunstmestgift en ondertussen zuigt een vrachtwagen zich vol met mest. Zo intensief als de werkzaamheden op het erf, zo intensief is ook de bedrijfsopzet

van Paul Litjens. In het Limburgse Leunen produceert hij jaarlijks 1.100.000 kilo melk op 36 hectare, ruim dertigduizend kilo melk per hectare.

Aanhaken bij mestfabriek

Voor Paul was het bij de bekendmaking van de nieuwe mestwet direct duidelijk dat zijn bedrijf verplicht een deel van het mestoverschot moest verwerken. 'Het kwam voor mij niet als een verrassing. Ik zag het al aankomen, mede dankzij het bestuurswerk dat ik doe bij LLTB, Rabobank en FrieslandCampina. Ik vind de verplichting tot mestverwerking goed. We hebben in het verleden gemerkt dat initiatieven op vrijwillige basis niet werken', vertelt Paul.

Paul en Monique Litjens

De intensieve regio waar het bedrijf van Paul en Monique Litjens ligt, maakt uitbreiden in grond (te) kostbaar. Het stel investeerde wel in een serieuze tweede tak.

Aantal koeien:	120
Melkproductie:	1.100.000 kilo
Aantal hectare:	36
Jaarlijkse mestafzet:	1200 kuub

In plaats van de kat uit de boom te kijken, nam Paul Litjens contact op met adviesbureau Pijnenburg om te zoeken naar de meest passende oplossing voor zijn bedrijf. Die werd gevonden in een deelneming in het project Merensteyn, de mestverwerkingsfabriek die Mestac opricht in Ysselsteyn.

De stal is diverse keren verbouwd en uitgebreid

Merensteyn is een coöperatieve vereniging waar veehouders met een mestoverschot zich kunnen inkopen om de afzet en verwerking van hun mest voor langere termijn te organiseren. Litjens zal vanaf volgend jaar vijftig procent van zijn mestoverschot moeten verwerken en kocht zich daarom in voor een volume van 600 kuub. 'We zitten hier in een intensieve hoek van het land en dan vind ik dat je moet aanhaken bij zo'n initiatief. Ik vind dat je als intensief bedrijf ook moet opdraaien voor de gevolgen, dat is een kwestie van je verantwoordelijkheid nemen.'

Litjens neemt de kostprijsstijging van de mestverwerking voor lief. In zijn huidige situatie is hij jaarlijks bijna 11.000 euro kwijt aan mestafzet, dat wordt vanaf volgend jaar naar verwachting minstens 13.000 euro of maximaal 15.000 euro (tabel 1, pagina 70). In de berekening is het voordeel van de BEX (bedrijfs-specifieke excretie), de derogatie en het uitbesteden van de jongveefok meegenomen. De investering in een mestsilo geeft de veehouder ook financieel gewin doordat hij de mest kan opsparen tot het gunstigste afvoermoment. Bovendien geeft het hem de kans om de mest op het ideale moment aan te wenden.

Mest ruilen

Uiteindelijk zijn de kosten van de mestverwerking afhankelijk van de mogelijkheid voor het afsluiten van een vervangende verwerkingsovereenkomst (een VVO). Met een VVO kan Litjens zijn verwerking uitruilen met een varkenshouder. Deze constructie is financieel gunstig voor beide partijen. Het verwerken van varkensmest is namelijk per kilogram fosfaat goedkoper dan het verwerken van rundveemest. De varkenshouder laat extra varkensmest verwerken en ontvangt van Litjens 1,50 euro per kilogram fosfaat. Op deze manier betaalt de varkenshouder een prijs die gelijk is of lager dan de ophaalbijdrage voor reguliere afzet. Litjens heeft geen kosten voor het fysiek laten verwerken van mest. In plaats daarvan kan hij de mest kwijt in het reguliere circuit. 'Voor die paar duizend euro die ik meer ga betalen, kan ik zelf niet investeren in een systeem van mestverwerking. Ik ben nu voor langere termijn ontzorgd in mijn mestafzet en het inleggeld van zeven euro per kuub vind ik te overzien', stelt Litjens.

Adviseur Joost Pijnenburg is inmiddels aangeschoven en knikt instemmend: 'Het zijn wel geldbedragen, maar het effect op de kostprijs valt mee, de discussie

Van boven naar beneden:

- Litjens investeerde als tweede tak in kinderopvang en buitenschoolse opvang
- Mestsilo geeft buffer in mestafzet
- Jaarlijks verlaat 1200 kuub mest het melkveebedrijf

omtrent mestverwerking is vooral beladen met emotie.'

Paul Litjens doet niet krampachtig over de intensieve opzet van het bedrijf. Nuchter stelt hij vast dat extensiveren in zijn regio geen optie is. 'In dit gebied vind je alle vormen van Nederlandse landbouw: vollegrondsgroente, bomen, asperges, akkerbouw, varkens, kippen, het is er allemaal. Ik kan met die intensieve teelten niet concurreren, een teler van sla betaalt al snel tweeduizend euro huur per hectare. Ook het kopen van grond met het idee daarmee de mestafzet recht te trekken, kan economisch niet uit. Daarmee zeg ik niet dat grond kopen een slechte keuze is, maar grond koop je met geld dat je overhebt, niet met geld van de bank.'

Los van het feit dat een intensief bedrijf in Noord-Limburg bepaald geen uitzondering is, ziet Litjens ervan af om zijn bedrijf veel forser te intensiveren. De mestverwerkingsplicht heeft daar mede aan bijgedragen. Paul Litjens verwacht na het einde van de quotering nog zo'n

De uitloop naar buiten is bestemd voor de droogstaande koeien

tien procent te groeien om daarmee de capaciteit van zijn melkrobots volledig te benutten. Nu hij de opfok van jongvee uitbestedt, is daarvoor ook ruimte in de stal. ‘Tot drie jaar terug dacht ik nog dat ik er een derde en vierde melkrobot bij wilde plaatsen, maar we hebben besloten om de risico’s op het bedrijf te spreiden en te investeren in een tweede tak. Mijn vrouw richt zich nu helemaal op de kinderopvang en buitenschoolse opvang (bso). We draaien nu vijftien maanden en zitten al voor zeventig procent vol. Er staan twaalf medewerkers op de loonlijst, die samen zeven fte vertegenwoordigen.’

Vliegende start bso

Het spreiden van de risico’s is volgens Litjens verstandig omdat een intensief bedrijf in het noorden van Limburg bij voorbaat op een lichte achterstand staat ten opzichte van bedrijven elders in het land. ‘Het ruwvoer en de mestafzet zijn hier duurder en dan wordt het bedrijf niet efficiënter door er een derde en vierde robot bij te zetten.’

Litjens investeerde zeven ton in ‘de mukkenstal’, zoals de accommodatie van de gloednieuwe bedrijfstaking is genoemd. Met een subtiele verwijzing naar de Limburgse omschrijving van het onderkomen voor de jongste kalveren. In 2013 kreeg de nieuwbouw een prijs voor de architectuur, het prille begin van de waardevolle bedrijfstaking geniet een vliegende start. ‘Wat omzet betreft kan ik me nu meten met een bedrijf met driehonderd koeien. Deze manier van ondernemen is minder kapitaalintensief. De kosten zijn vooral variabel in plaats van vast. Om een idee te geven: de kosten van één fte liggen hoger dan de complete rentelasten op de investering.’

Litjens wil zich onderscheiden door de vaste kosten zo laag mogelijk te houden. Voor een intensief bedrijf is dat cruciaal, want dat is kwetsbaarder bij schommelingen in melk- en voerprijzen. Daalt de melkprijs plotseling, dan lopen de vaste kosten gewoon door. ‘Ik focus me op factoren die ik wel kan beïnvloeden. Daarom hebben we geen nieuwe jongveestal gebouwd, maar zijn we het jongvee gaan

uitbesteden. Als ik nu wat minder jongvee nodig heb, verkoop ik er een aantal en stoppen vanaf dat moment de opfokkosten. Maar van de lege plekken in een jongveestal lopen de kosten door. Bovendien benut ik de mestruimte van het jongvee nu met melkvee.’

Spantjesbouw

Veel collega-bedrijven onderschatten het effect van de vaste lasten, met name van de rentekosten, stelt Litjens: ‘Ga maar na; of je nu vier procent rente betaalt bij een financiering van 1,8 euro per liter melk of anderhalf procent rente bij een financiering van 0,9 euro per liter melk. Dat maakt een groot verschil.’ De melkveehouder noemt deze cijfers voor zijn specifieke situatie liever niet, omdat deze door de investering in de tweede tak niet representatief zijn.

Paul Litjens wil zijn investeringen altijd zo veel mogelijk uit de cashflow betalen. Het is de strategie achter de stapsgewijze uitbreidingen van zijn stal, of zoals Litjens het zelf noemt: uitbreiden via spantjesbouw. De oorspronkelijke ligboxenstal is in dertig jaar al een keer of vijf verbouwd en uitgebreid. Wie uit cashflow kan groeien, bereikt op enig moment een vliegwieleffect: de omzet groeit, maar de vaste lasten blijven relatief laag.

Volgens Litjens is dat ook de reden dat hij niet moeilijk doet over de ogenschijnlijk hoge kostenstructuur van het bedrijf. Wie van een afstand naar het bedrijf kijkt, vermoedt een hoge kostprijs: jongvee uitbesteden, veel loonwerk, veel aankoop ruwvoer, veel mestafzet, een automatisch melksysteem. De exacte kostprijs heeft Litjens niet paraat; vanwege de investering in de tweede tak zijn de boekhoudcijfers niet representatief. Litjens voelt zich goed bij het besluit de melkveehouderij niet verder te intensiveren. ‘Ik heb ook ontdekt dat er meer is dan koeien melken alleen. Ik wil ruimte houden voor ons gezin en ook buiten het bedrijf mijn blik blijven verruimen.’ |

Tabel 1 – Kostprijsstijging door mestverwerkingsplicht (bron: Pijnenburg Agrarisch Advies)

regionale mestafzet (zonder mestverwerking)					
1200 m ³	x	9	€/m ³	= € 10.800	gem. prijs per m ³ mestafzet: € 9,00
regionale mestafzet en VVO's via Merensteyn					
1200 m ³	x	9	€/m ³	= € 10.800	
950 kg fosfaat	x	1,5	€/kg fosfaat	= € 1.425	
600 m ³	x	1	€ afschrijving inleg	= € 600	
Contributie Mestac				€ 200	
				€ 13.025	gem. prijs per m ³ mestafzet: € 10,90
regionale mestafzet en verwerken					
600 m ³	x	9	€/m ³	= € 5.400	
600 m ³	x	15	€/m ³ verwerken	= € 9.000	
600 m ³	x	1	€ afschrijving inleg	= € 600	
contributie Mestac				€ 200	
				€ 15.200	gem prijs per m ³ mestafzet: € 12,70
				maximaal	verwacht
kostprijsstijging				€ 4.400	€ 2.225
kostprijsstijging per kg melk (bij 1.100.000 kg)				€ 0,0040	€ 0,0020